

In onze artikelenreeks mochten de plaatselijke scheepsportrettisten zeker niet ontbreken. Het grootste vorserswerk in deze moeilijke materie bleek echter reeds lang uitgevoerd door de heer VAN BEYLEN van ons Nationaal Scheepvaartmuseum. De resultaten van zijn onderzoekingen staan gepubliceerd in de Mededelingen van de Marine-academie van België en -geresumeerd- in :

H.J. HANSEN, De glorie van het schip, Amsterdam-Brussel (Elsevier), 1967, p. 176 ev. (rijkelijk geïllustreerd en te vinden in de Oostendse stadsbibliotheek). Het zijn VAN BEYLEN's gegevens die we hieronder systematisch classeerden, aangevuld met enkele recente vondsten.

Het is hier niet de plaats om uit te weiden over het wat en hoe van scheepsportretten. achterglas. Wie meer wil weten kan terecht in het steengoede boek van HANSEN, of ook nog in "Scheepsantiek" van RANDIER, eveneens voorhanden in de Stadsbibliotheek. Zo kunnen we hier meteen een bladzijde algemeenheden uitsparen en ons beperken tot Oostendse aangelegenheden.

WENZESLAUS WIEDEN, de tot nu toe vroegst gekende Oostendse scheepsportrettist werd in 1769 geboren te Langenau bij Görlitz in Silezië. Hoe hij te Oostende verzeild geraakte is niet geweten. Enkele hypothesen daaromtrent zijn te lezen in HANSEN, p. 193-194. Hoe dan ook, in 1802 & 1804 vinden we WIEDEN vermeld in de registers van de Oostendse Burgerstand en wel als GLASHANDELAAR. Hij was gehuwd met Josephine-Thérèse VERMEIRE. WIEDEN, die zijn schilderijen W.W. monogrammeerde, stierf te Oostende op 29 september 1814.

De uiteenzetting betreffende deze kunstenaar wordt in het boek van HANSEN als volgt besloten : "Wenzeslaus Wieden schilderde zijn schepen op een uitmuntende wijze en zijn werk is zeker niet als een massaproductie te beschouwen zoals die bij de volks-schilderijen op het platteland voorkwam. Hij schiep wel degelijk zelfstandig werk en zijn kunst is die van een hoogstaande dilettant die van zijn kunst een beroep gemaakt had. Op zijn overlijdensakte staat dan ook vermeld dat hij 'schilder' van beroep was. Hij was tevens de voorloper en de vader van de 19de eeuwse Belgische kunst van het maritieme achterglasschilderen". In HANSEN staan 6 werken van WIEDEN vermeld. Zijn schilderijen zijn dus zeer zeldzaam :

1. een brik, varend onder onbekende vlag. 1805
geportretteerd in 3/4 ; gemonogrammeerd W.W.
Antwerpen, Nationaal Scheepvaartmuseum.
2. de Franse galjoot "LE DRAGON" en een Nederlandse topzeilschoener. 1808.
geportretteerd in 3/4
Antwerpen, Verzameling LILAR (afgebeeld in HANSEN).
3. de galjas "CAROLINE" en een driemastlogger. 1808.
Antwerpen, Verzameling LILAR
4. Zeeslag van 16 mei 1808 op de rede van Oostende. met legende :

LE BRICK ANGLAIS VENANT CROISER SUR LA RADE D'OSTENDE VOYANT LES BATEAUX PECHEURS ENVOYE DE SUITE SES DEUX CANOTTE ARMEES POUR PRENDRE LES BATEAUX PECHEURS, MAIS LE CORSAIRE ENNEMIS LE HASARD ETANT MOUILLE SUR LA RADE, VOYANT LES DEUX CANOTTES ENNEMIS, FAIT LA CHASSE ET PREND LES DEUX CANOTTE ANGLAISES ET LES FAIS ENTRER AU PORT D'OSTENDE, LE 16 MAI 1808.

Antwerpen, Nationaal Scheepvaartmuseum (afgebeeld in HANSEN)

5. THE GREAT ADMIRAL NELSON. 1812.
Een vloot waarin de "Tiger" en Nelson's "Victory" te zien zijn.
Brussel, Verzameling BERQUEMAN (afgebeeld in HANSEN)

6. DE HAVEN VAN OOSTENDE. 1814.

Een Frans korvet nadert de havenhoofden van Oostende terwijl andere schepen saluutschoten afvuren. De oude vuurtoren en de semafoor zijn duidelijk te zien. Antwerpen, Nationaal Scheepvaartmuseum (afgebeeld in HANSEN).

François-Laurent MESEURE, geboren in 1772 was een tijdgenoot van WIEDEN. Hij woonde eveneens te Oostende. Zijn naam komt in 1803 & 1806 voor in de Oostendse bevolkingsregisters. MESEURE was gehuwd met Isabella Claire VERGAUWE. In HANSEN staat maar één werk van MESEURE vermeld. Dat wijst erop dat de samenstellers slechts dat éne werk kennen. Het bewuste achterglasschilderij stelt de Franse linesschepen "LE GAULOIS" & "LE MONT BLANC" voor en berust in de Verzameling H. VAN KUYCK te Antwerpen. Het glas is gesigneerd en gedateerd 1808.

De beide schepen liggen geankerd in een baai aan een vesting die, volgens een opschrift het "Fort Dauphin" te Santo Domingo voorstelt. Het onderschrift is een hulde aan Charles MAGON, een Franse vice-admiraal die in 1805 sneuvelde tijdens de Slag van Trafalgar :

"HOMMAGE AU CONTRE AMIRAL CHARLES MAGON, MEMBRE DE LA LIEGION D'HONNEUR,
COMMANDANT PAINLE DROITE DE LA FLOTILLE NATIONALE.

Het opschrift "MONT CLAO" op het schip "MONT BLANC" is al even gebrekkig Frans als de legende.

HANSEN geeft een afbeelding van dit achterglasschilderij op p. 221.

Een nog mysterieuzer figuur is de te Oostende werkende anoniem P.N. : "Meester P.N." wordt zo genoemd omdat hij zijn werken met die initialen signeerde. Wie hij was is tot nu toe niet opgehelderd (Weet een Plate-lid misschien een redelijke oplossing ??). HANSEN somt maar enkel werken van P.N. op :

1. de Oostendse schoenerkof "LE BIEN VENU" schipbreuk lijdend op de rede van Danzig. 1836 huidige eigenaar niet gekend

2. "GIL BLAS OPGEBRAGT DOOR DE LOOTZEN VAN OSTENDE VAN BOOT 2 DEN 1 SEP 1839". de Engelse schoener "GIL BLAS" van London dreigt met gebroken mast schipbreuk te lijden op de Vlaamse Banken ter hoogte van Oostende en Nieuwpoort. De Oostendse loodsen van loodsboot nr. 2 halen de bemanning van boord en brengen het schip naar Oostende. 1 september 1839. Antwerpen, Nationaal Scheepvaartmuseum.

3. "AIGLE D'OSTENDE KAP. F. VAN DE STEENE"
De Oostendse bark "AIGLE" is geportretteerd aan stuurboordzijde. 1841. Antwerpen, Nationaal Scheepvaartmuseum (afgebeeld in HANSEN p. 238)

Daarbij komen nog :

4. "MATHILDE VAN OOSTENDE"
onderaan, naar rechts toe, P.N. gemonogrammeerd. Links een gezicht op de stad Oostende. Verzameling Gerd BRUHN, Kiel (Duitsland) (over dat schip las u reeds in het jongste aprilnummer van De Plate ; een fotocopie van dit schilderij berust in de archieven van onze vereniging).

5. De Heer BRUHN signaleert nog een schilderij van P.N. in een Hamburgse privéverzameling. Het stelt een Duits schip voor onder Engels-Hannoverse vlag.

Norbert Hostyn.